

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84307,Galon-Rajmund.html>
2022-10-02, 08:46

Galon Rajmund

GALON Rajmund (14 VIII 1906, Rynek, pow. działdowski – 19 VI 1986, Toruń), geograf, specjalista w dziedzinie geomorfologii. Syn Lucjana, nauczyciela i kompozytora, oraz Anny z domu Krebs.

W 1925 ukończył gimnazjum klasyczne w Toruniu, a następnie studia geograficzne i geologiczne na uniwersytecie w Poznaniu (1925–29). Po uzyskaniu doktoratu (praca *Kujawy Białe i Czarne*) podjął studia uzupełniające, jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej (1929–31), na uniwersytetach w Berlinie i Kopenhadze i w instytucie geologicznym w Sztokholmie. Od 1931 pracował na Uniw. Poznańskim w Katedrze Geografii na stanowisku starszego asystenta, a od 1935 docenta, po opublikowaniu pracy *Dolina dolnej Wisły, jej kształt i rozwój na tle budowy dolnego Powiśla*. Prowadził wykłady z geografii fizycznej i kartografii.

W 1939 uczestniczył w kampanii wrześniowej. Następnie przebywał w obozach jenieckich w Prenzlau, Gross-Rosen i Neu Brandenburg. W 1945–46 prowadził wykłady z geografii dla studentów polskich w uniwersytetach w Brukseli i w Leuven.

G. był związany 1945–76 z UMK w Toruniu, gdzie prowadził zajęcia z geomorfologii ogólnej, geomorfologii Niżu Polskiego, glacjiologii, hydrografii i geomorfologii klimatycznej. Początkowo jako profesor nadzwyczajny (1946), zwyczajny (1956), organizator i kierownik Katedry Geografii Fizycznej (1946–69), a następnie kierownik Zakładu Geografii Fizycznej Inst. Geografii (1969–77) i dyrektor tego Instytutu (1969–75). Pełnił także funkcję prorektora (1952–54). Pracował również, jako kierownik Zakładu Geomorfologii i Hydrografii Niżu, w Inst. Geografii PAN (1953–68) oraz 1948–49 kierował Wojewódzką Dyрекcją Planowania Przestrzennego w Bydgoszczy.

Był autorem wielu artykułów naukowych i podręczników, m.in.: *Dolina dolnej Wisły. Przewodnik krajoznawczy* (1935), *Siatki kartograficzne. Podręcznik praktyczny dla geografów* (1951), *Geomorfologia ogólna* (1958), *Siatki kartograficzne* (1968, wspólnie z Z. Churskim), *Formy powierzchni Ziemi. Zarys geomorfologii* (1979), *Geografia jako nauka. Przedmiot, rozwój i metody w zarysie* (1989).

G. stwierdził zależność ukształtowania Kujaw od głębszego podłoża i rozmiarów akumulacji lodowcowej oraz powstania pradoliny Wisły. Przedstawił także stratyografię osadów czwartorzędowych wzdłuż doliny dolnej Wisły, wyróżniając pięć poziomów tarasowych. Jest autorem teorii mówiącej, że deglacjacja ostatniego zlodowacenia na Pomorzu miała odbywać się w postaci licznych drobnych faz recesyjnych. Opisał podłoże i jego deformacje w czasie plejstocenu Polski pn., skład i miąższość utworów, wydzielił utwory ostatniego zlodowacenia, międzylodowcowe i zlodowacenia starszego oraz odtworzył przebieg deglacjacji. Omówił holocenijskie procesy erozyjne i stopień przeobrażenia rzeźby glacialnej.

Prowadził szerokie badania nad ewolucją sieci rzecznej na przedpolu zanikającego lodowca i dał pełny obraz morfogenezy Niżu Polskiego. Rozpoczął prace nad przygotowaniem przeglądowej mapy hydrograficznej Polski w skali 1:500 000 oraz badania nad geomorfologią i hydrografią Niżu Polskiego. Był organizatorem VI Kongresu Międzynarodowej Unii do Badań Czwartorzędu w Warszawie (1961). W VI-XI 1968 kierował także pracami z zakresu hydrografii, glaciologii, geomorfologii i fotogrametrii na lodowcu Vatnajökull na Islandii w ramach Polskiej Wyprawy Glaciologicznej. Uczestniczył również w badaniach terenowych w Alpach w 1971.

W 1969 G. został członkiem korespondentem PAN, a w 1980 członkiem rzeczywistym. Otrzymał doktoraty honoris causa UAM w Poznaniu i UMK w Toruniu (1983) oraz medal uniwersytetu w Liège (1957) i dyplom honorowy Międzynarodowej Unii do Badań Czwartorzędu (1969). Należał m.in. do: Poznańskiego TPN (1939), Tow. Naukowego Toruńskiego (1935, przewodniczący w 1947), Polskiego Tow. Geograficznego (prezes zarządu głównego 1954–59),

Polskiego Tow. Geologicznego, Komitetu Geograficznego PAU, Komitetu Badań Czwartorzędu, Komitetu Badań Morza PAN, Komitetu Nauk Geograficznych PAN (przewodniczący 1971–82), International Geographical Union (1961), Włoskiego Tow. Geograficznego (1962), Tow. Geograficznego NRD (1964), Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina w Halle (1973), International Association on Quaternary Research (sekretarz komitetu wykonawczego 1961–65 oraz wiceprzewodniczący Komisji Linii Brzegowych 1969–77).

W 1955–75 G. pełnił funkcję redaktora naczelnego „Zeszytów Naukowych UMK”, był także członkiem redakcji „Zeitschrift für Geomorphologie”.

Należał do Zarządu Automobilklubu Wielkopolskiego.

G. był laureatem wielu nagród ministerialnych. Został odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim (1964) i Komandorskim (1984) Orderu Odrodzenia Polski.

Śródka.

Z. Churski: *Rajmund Galon (1906–1986)*, „Przegląd Geofizyczny” 1987, z. 3; *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–1994. Materiały do biografii*, red. S. Kalembka, Toruń, 1995, s. 205–206; J. Kondracki: *Sylwetki naukowe członków PAN*, „Nauka Polska” 1970, nr 6; M. Klimaszewski: *Osiągnięcia naukowe profesora Rajmunda Galona w zakresie geomorfologii*, „Przegląd Geograficzny” 1987, z. 3; S. Leszczyki: *Rajmund Galon (1906–1986)*, „Nauka Polska” 1986, z. 1; W. Niewiarowski: *Rajmund Galon (190–1968)*, „Czasopismo Geograficzne” 1986, z. 1; tegoż: *Rajmund Galon (1906–1968)*, „Przegląd Geologiczny” 1986, nr 11.

Andrzej J. Wójcik

